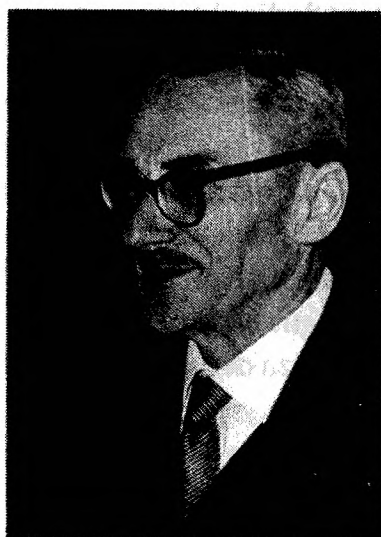

EDWARD PASSENDORFER
(1894 – 1984)

10 sierpnia 1984 roku, po długim, pracowitym i niełatwym życiu zmarł w Warszawie nestor polskiej geologii Profesor Edward Passendorfer. Był On ostatnim z żyjących członków założycieli Polskiego Towarzystwa Geologicznego, jego Członkiem Honorowym, wieloletnim Wiceprezesem i członkiem Zarządu Głównego. Wraz ze śmiercią Profesora zamknięty został rozdział historii polskiej geologii tworzonej przez geologów wykształconych przed uzyskaniem niepodległości, w dobie zaborów.

Był Profesor Passendorfer dużą indywidualnością naukową i człowiekiem, który wywarł wielki wpływ swą osobowością na kilka pokoleń geologów. Znany był też szerszym kręgom społeczeństwa z racji swej pasji i talentu popularyzatora geologii oraz dzięki konsekwentnym i długotrwałym działaniom zmierzającym do wywalczenia w świadomości ogółu roli i znaczenia nauk o Ziemi w całości kształcie kultury narodowej, a szczególnie do podniesienia ich znaczenia w programach nauczania szkół średnich.

Edward Władysław Passendorfer urodził się 13 stycznia 1894 r. w Wadowicach Górnych, pow. Mielec na terenie zaboru austriackiego, w rodzinie Oskara Passendorfera i Bronisławy z Wachalów, jako najstarszy z pięciorga rodzeństwa. Ojciec – urzędnik pocztowy i działacz społeczny „Sokoła” oraz Towarzystwa Szkoły Ludowej i matka – wywodząca się z rodziny karpackich nafciarzy i wiertników –

tworzyli w skromnym domu rodzinnym atmosferę pracy społeczno-oświatowej i patriotyzmu.

Naukę Edward Passendorfer rozpoczął w domu, a wpisany w maju 1904 do Szkoły Ludowej w Podgórzu, ukończył ją w tymże roku i rozpoczął naukę w C.K. Gimnazjum Wyższym w Podgórzu, które ukończył z odznaczeniem w roku 1912. W tym samym roku wstąpił na Uniwersytet Jagielloński, który ukończył w roku 1919 uzyskując pod kierunkiem prof. W. Szajnochy doktorat filozofii z zakresu geologii. Studia te w latach 1915–1917 przerwała dwuletnia służba wojskowa. W roku akademickim 1918/19 zostaje zatrudniony jako demonstrator w Zakładzie Geologii UJ i prowadzi zajęcia z geologii dla Studium Rolniczego UJ, a następnie podejmuje pracę w organizowanym właśnie Państwowym Instytucie Geologicznym, w którym pracuje jako asystent, adiunkt, a wreszcie samodzielny geolog, w latach 1919–1929, prowadząc systematyczne badania NW obrzeżenia Gór Świętokrzyskich oraz kontynuując prace badawcze w Tatrach rozpoczęte pod kierunkiem prof. W. Szajnochy pracą doktorską. W roku 1925 przebywał we Francji (Grenoble, Paryż) i Szwajcarii (Lozanna, Genewa), gdzie opracował materiały paleontologiczne z Tatr i prowadził badania porównawcze utworów kredowych Alp i Prowansji. Mieszkając w latach 1920–1930 w Krakowie, jako dodatkowe zajęcie prowadził ćwiczenia z geologii i paleontologii, nierzadko też w zastępstwie wykłady i wycieczki dla studentów AGH. W tym czasie korzystał z użyczonego Mu przez Komisję Fizjograficzną PAU miejsca do pracy w gmachu przy ul. Sławkowskiej 17. W roku 1929 uzyskał *veniam legendi* na Uniwersytecie Jagiellońskim z geologii, które w następnym roku rozszerzył na paleontologię.

W roku 1930 przeniósł się do Poznania, gdzie powierzono Mu kierownictwo Katedry Paleontologii w Uniwersytecie Poznańskim i opiekę nad Katedrą Geologii, podczas choroby prof. K. Wójcika. Wniosek UP o mianowanie E. Passendorfera profesorem nadzwyczajnym z 1931 był blokowany przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, na tym tle doszło też do scysji z ówczesnym wiceministrem B. Żongołłowiczem; Katedra Paleontologii UP została zlikwidowana, a prof. E. Passendorfer w 1934 roku objął posadę profesora Gimnazjum w Siemianowicach; jednocześnie kierował Ogniskiem Metodycznym Geografii i wykładał w Instytucie Pedagogicznym w Katowicach. W roku 1936 został powołany na stanowisko kierownika Katedry Geologii w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie i mianowany profesorem nadzwyczajnym. Stanowisko to zajmował do zamknięcia polskiego Uniwersytetu w Wilnie 15 grudnia 1939. W roku 1938 kilka miesięcy przebywał we Francji studiując kolekcje fauny jurajskiej w Lyonie i odsłonięcia jury; odbył też podróż do Szwajcarii i Włoch zbierając kolekcje dydaktyczne i materiały porównawcze dla USB w Wilnie.

Po krótkim bezrobociu, w lipcu 1940 został zatrudniony jako geolog w Litewskim Urzędzie Geologicznym, gdzie pracował rok. Po rocznej przerwie został ponownie zatrudniony na stanowisku głównego geologa. Pełniąc tę funkcję zatrudniał studentów i pracowników Uniwersytetu Wileńskiego, często z fałszywymi dokumentami, przez co chronił ich. Jednocześnie uczestniczył w tajnym nauczaniu i współpracował z AK. W lipcu 1944 wobec opuszczenia Wilna przez administrację

litewską, z pozostałego personelu polskiego zorganizował Instytut Geologiczny, którego był naczelnikiem do wyjazdu do Torunia, tj. do 16 czerwca 1945. Znów na tym stanowisku skupiał polskich uczonych i studentów, będących w trudnej sytuacji materialnej, np. w dziale planowania zatrudnił wybitnych fizyków, profesorów H. Niewodniczańskiego i S. Szczeniowskiego.

W październiku 1945 Edward Passendorfer został powołany na stanowisko profesora zwyczajnego geologii w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie w latach 1945 – 1947 pełnił funkcję prodziekana, a w roku akademickim 1947/48 dziekana Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. Jesienią 1952 Profesor został przeniesiony do Warszawy, gdzie powierzono Mu funkcję dziekana – organizatora nowo utworzonego Wydziału Geologicznego Uniwersytetu Warszawskiego. Funkcję tę pełnił dwa lata, jednocześnie zorganizował Katedrę Geologii Ogólnej i Zakład Geologii Dynamicznej, którymi kierował do przejścia na emeryturę w roku 1964. W tym samym czasie, na podstawie uchwał I Kongresu Nauki Polskiej, organizowany był Zakład (obecnie Instytut) Nauk Geologicznych PAN, gdzie Profesor objął kierownictwo Pracowni Mezozoiku, a od roku 1960 Pracowni Mezozoiku i Paleozoiku oraz funkcję zastępcy kierownika Zakładu. W roku 1960 Profesor został wybrany członkiem korespondentem, a w roku 1976 członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk.

Bardzo wiele czasu i sił Profesor poświęcił pracy w różnych ciałach kolegialnych nauki, szkolnictwa wyższego, wydawnictw i ochrony przyrody. Od roku 1955 był członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej. W roku 1960 został członkiem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego i Głównej Komisji Kwalifikacyjnej przy PAN. W latach 1958 – 1975 był redaktorem naczelnym „Acta Geologica Polonica”. Od 1953, tj. od założenia Wydawnictw Geologicznych, był ich doradcą naukowym, a w latach 1958 – 1978 – przewodniczącym Rady Programowej WG. Wiele lat był członkiem rad naukowych Zakładu Nauk Geologicznych i Zakładu Paleozoologii PAN, Instytutu Geologicznego CUG, Tatrzańskiego Parku Narodowego i Państwowej Rady Ochrony Przyrody. Nadto pracował społecznie w wielu towarzystwach naukowych i oświatowych, pełniąc funkcje w ich zarządach, organizując zjazdy i konferencje naukowe. Za swą pracę Prof. E. Passendorfer był wyróżniony wieloma odznaczeniami, m.in. Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Polonia Restituta i tytułem „Zasłużonego Nauczyciela PRL”.

Profesor Edward Passendorfer jest autorem kilkudziesięciu rozpraw naukowych, z których monografia kredy wierchowej Tatr (praca doktorska 1919, druk 1921) była przez pół wieku podstawowym źródłem wiedzy o utworach tego okresu w Tatrach. Monografia albu wierchowego Tatr (1929, rozprawa habilitacyjna) weszła do kanonu literatury stratygraficznej i stanowi klasyczną pozycję cytowaną na całym świecie. Studia nad stratygrafią jury wierchowej Tatr (1928, 1935, 1938) są wciąż podstawowym źródłem wiadomości o biostratygrafii utworów tego wieku w Tatrach. Odkrycia i opracowania osadów interglacjalnych w Barkowicach Mokrych, Olszewicach i Bedlnie (1925, 1930, 1931) miały kapitalne znaczenie dla stratygrafii plejstocenu Polski. Studia nad tatrzańskim permem (1950, 1957) są podstawowym źródłem wiedzy o tym okresie w Tatrach. Badania transgresywnych osadów

eocenu Tatr (1951, 1958) stanowią wielki postęp w zakresie badań sedymentologicznych formacji transgresywnych, rozwiniętych później przez Jego uczniów. Duże znaczenie dla poznania budowy geologicznej mają regionalne studia Profesora nad osadami triasu i jury północno-zachodniego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich (1928, 1939) i czwartorzędu okolic Wilna (1946). Obok wymienionych najważniejszych rozpraw źródłowych, Profesor napisał kilkadziesiąt komunikatów i notatek naukowych, które poprzedzały te rozprawy lub uzupełniały je o dalsze spostrzeżenia, albo też były rezultatem badań, których Profesor nie mógł kontynuować. Poza tymi pracami Profesor opublikował szereg rozpraw syntetycznych lub przeglądowych, od których jeszcze długo powinno się zaczynać studiowanie problemu, np. „Gatunek i rodzaj w paleontologii” (1933), rozdziały dotyczące stratygrafii Karpat Wewnętrznych w „Geologii Regionalnej Polski” wydawanej przez PTG, czy kolejne syntezy geologii Tatr.

Dorobek naukowy Profesora Edwarda Passendorfera wyróżnia się trwałością. Wszystkie prace długo ważył, starał się je pisać krótko i jasno, a tezy precyzyjnie udokumentować. Podziw wzbudza krytycyzm i ostrożność w wyciąganiu wniosków, czego najlepszą ilustracją jest fakt, że w swych monografiach stratygraficznych, opisując i ilustrując bogate kolekcje fauny, oznaczał je studiując oryginalne kolekcje z holotypami i tylko wyjątkowo tworzył nowe gatunki, choć wielokrotnie opisywał okazy i wskazywał, że jest to nowy gatunek, bo „okaz różni się wybitnie od znanych mi gatunków”. Zdawał sobie bowiem sprawę ze złożoności problemu taksonomii paleontologicznej, czemu dał wyraz we wspomnianej, bardzo pouczającej rozprawie (1933).

Profesor Edward Passendorfer ma duże zasługi dla rozwoju polskiego piśmiennictwa podręcznikowego w dziedzinie geologii. Był jego rzecznikiem w PWN, a następnie w Wydawnictwach Geologicznych jako konsultant, a od 1958 jako przewodniczący Rady Programowej. Z Jego inicjatywy został przełożony i wydany podręcznik M. Gignoux „Geologia stratygraficzna” (1956), do którego napisał rozdziały dotyczące geologii Polski, następnie dzieła zbiorowe „Wstęp do nauk geologicznych” (1956) i „Zarys nauk geologicznych” (1968), do których napisał rozdziały: geologia dynamiczna i geologia historyczna oraz zredagował całość. Rolę podręczników odgrywały też prace popularnonaukowe Profesora, które wypełniły dotkliwe luki w polskiej literaturze podręcznikowej.

Właśnie twórczość popularnonaukowa Profesora Edwarda Passendorfera nie ma sobie równej w polskiej literaturze geologicznej. Popularyzację wiedzy i kultury Profesor rozpoczął jako uczeń w Towarzystwie Szkoły Ludowej. Początkowo były to odczyty i przedstawienia amatorskiego zespołu, którym kierował w świetlicach wiejskich dawnej Galicji. Z tego czasu pochodzi pierwsza Jego publikacja, napisana na konkurs TSL z okazji pięćdziesiątej rocznicy Powstania Styczniowego, która przyniosła Mu pierwszą nagrodę. Później wygłaszał odczyty o Polsce i jej historii podczas akcji plebiscytowej na Śląsku Opolskim (1920). Popularyzacją wiedzy geologicznej Profesor zajmował się w latach trzydziestych organizując wycieczki dla młodzieży i nauczycieli, wygłaszając odczyty w krakowskiej rozgłośni Polskiego Radia, z tego czasu pochodzi pierwsze wydanie „Jak powstały Tatry”

(1934), a także liczne publikacje pedagogiczne, w których walczył o nauczanie geologii, o dostęp młodzieży do szkół i nowe metody nauczania. Intensywną działalność odczytową i pisarską w zakresie popularyzacji geologii Profesor prowadził w okresie toruńskim, kiedy po okupacji pojawiło się ogromne zapotrzebowanie społeczeństwa na rzetelną wiedzę. Organizował wykłady otwarte na UMK, wygłaszał odczyty w Towarzystwie Wiedzy Powszechnej i w ramach Wszechnicy Radiowej, napisał wiele książek popularnonaukowych, z których liczne doczekały się kilku wydań, oraz pisał artykuły do różnych czasopism. Na szczególne wyróżnienie zasługuje w tej dziedzinie popularna monografia ukochanych gór Profesora „Jak powstały Tatry”, która w ciągu półwiecza doczekała się siedmiu wydań, przeszła znamiennej ewolucję od opowieści popularnonaukowej (wyd. I – 1934) do przystępnej monografii naukowej (wyd. V–VII – 1975, 1978, 1983). W tej dziedzinie na podkreślenie zasługuje wielka staranność w doborze materiału i precyzja jego przedstawienia. Dziś wielu wybitnych geologów przyznaje się do tego, że właśnie czytając w szkole Jego prace popularne wybrali zawód geologa.

Dla nauki polskiej wielkie znaczenie ma dorobek Profesora Edwarda Passendorfera jako nauczyciela akademickiego. Nie miał On szczęścia konsekwentnego rozwijania ośrodka badawczego, gdyż losy rzucały Go z miejsca na miejsce; czterokrotnie organizował od podstaw lub ożywiał, ośrodki uniwersyteckiego nauczania geologii (Poznań 1930–1934, Wilno 1936–1939, Toruń 1945–1952, Warszawa 1952–1964). W każdym z nich wychował uczniów i następców. Trudno dziś zliczyć absolwentów, którzy pod Jego kierunkiem ukończyli studia, trudno doktorantów, których promował oraz doktorów i habilitantów, których prace recenzował. Nie same liczby tytułów naukowych zdobytych przez uczniów (możemy się dziś doliczyć ponad ćwierć setki profesorów i docentów, których początkami pracy kierował Profesor), lecz ich charakter i znaczenie w polskiej nauce są najważniejsze i stanowią o dorobku Profesora jako nauczyciela akademickiego.

Dziś zastanawiamy się, jak Profesor tego dokonał przy rozlicznych obowiązkach, które wykluczały ustawiczne sterowanie pracą każdego podopiecznego i długie dyskusje. Profesor działał przykładem, wpajaniem poczucia obowiązku, entuzjazmu do pracy i samodzielności myślenia; zachętą i pochwałą. Jego całe życie poświęcone było nauce, oświacie i kulturze; nie dbał o korzyści materialne, zaszczyty, bezpieczeństwo osobiste, żył skromnie, zawsze sprzeciwiał się organizowaniu pompy i marnotrawstwu grosza społecznego. Nie godził się z głupotą i konformizmem, za to starał się dać najwięcej z siebie. Był takim, gdy samotnie jeździł po Śląsku Opolskim z odczytami o Polsce podczas akcji plebiscytowej w 1920, nie dbając o ochronę swej osoby przed bojówkami szowinistów niemieckich, gdy spierał się ostro z ministrami przed i po wojnie, gdy pisał recenzje, tępiąc błędy i nieodpowiedzialność za słowo, gdy walczył o geologię w szkole, czy ochronę przyrody. Był takim, gdy w szpitalu, w ostatnim miesiącu życia, przerabiał rozdział „Z przeszłości geologicznej Tatr” do nowego wydania monografii Tatrzańskiego Parku Narodowego.

Zadziwiał uczniów i współpracowników swą obowiązkowością. Zbliżając się do siedemdziesięciu lat, potrafił na jeden dzień przyjeżdżać z Zakopanego do War-

szawy dla 2 godzin wykładu. Nie zdarzyło się aby odwołał zajęcia z powodu mniejszego niż obłożna choroba. Jako Mistrz był niezwykle przystępny i ufny, cieszył się każdym osiągnięciem ucznia i młodego badacza, starał się zawsze im pomóc. Nie mając własnych dzieci przelewał na swych uczniów uczucia ojcowskie, osłaniając ich i ułatwiając start naukowy. Był jednak surowy, gdy spotkał Go zawód ze strony ucznia, przeżywał go głęboko, choć nie mógł być w swej dobroci pamiętliwy. Gdy doszedł do przekonania, że ktoś z uczniów – asystentów nie rokuje nadziei na rozwój naukowy bądź jako dydaktyk, potrafił się rozstawać bez zgrzytów i urazy, co więcej sam znajdował mu lepiej odpowiadającą pracę. Dziś podziwiamy, jak Profesor bez żadnych przepisów o „rotacji”, potrafił bez wywoływania urazów psychicznych wymieniać asystentów w swym zakładzie i przyciągać do siebie stale zdolniejszych studentów. Zdolność ta płynęła z wielkiej kultury osobistej Profesora, który pomimo nawału obowiązków znajdował czas na koncerty w filharmonii, czytanie literatury pięknej, szczególnie ulubionego J. Conrada i spacer z ulubionym psem.

Profesor Edward Passendorfer był żywym symbolem roli, jaką *Alma Mater Jagiellonica* odegrała w Odrodzonej Polsce, dostarczając jej twórczej inteligencji krzewiącej oświatę, organizującą szkolnictwo i pracę naukową w różnych ośrodkach od kresów wschodnich po zachodnie, na terenie byłych zaborów: pruskiego i rosyjskiego, gdzie nie dopuszczano do rozwoju inteligencji polskiej. Tak było w okresie międzywojennym, takąż działalność Profesor prowadził po II wojnie światowej. Całym swym życiem Profesor przekazywał nam ideały i pasję badawczą, jakie wyniósł z domu rodzinnego i Wszechnicy Jagiellońskiej.

Z pism, wykładów i opowieści popularnonaukowych Profesora tchnie wielka pasja poznawcza, umiłowanie przyrody i szacunek dla rzetelnego wysiłku innych badaczy. Jego dokonania, zawsze zgodne ze słowami i odwaga osobista są niepisany testament Profesora dla Jego uczniów i następców.

Jerzy Glazek i Piotr Roniewicz

Professor Edward Passendorfer (1894 – 1984)

Edward Władysław Passendorfer, who died on August 1984, was the last of the founder members of the Polish Geological Society (formed in 1921). He had been the vice-president of the Society for many years and in 1965 was elected its Honorary Member.

Edward Passendorfer was born on 13 January 1894. In 1912 he entered the Jagellonian University in Cracow where he received the Ph. D. degree in 1919 after having completed his thesis on the stratigraphy of Cretaceous deposits in the Tatra Mountains. Since that time Edward Passendorfer became deeply interested in the Tatra Mountains so beloved by him, which remained the main subject of his studies till the last days of his long and laborious life.

In 1919 Edward Passendorfer was appointed to the just organized Geological Survey of Poland, in 1930 he was a reader and head of the Chair of Palaeontology at the Poznań University, in 1936 he was elected professor and head of Chair of Geology at the Wilno University. He spent the war years 1939–1945 in Wilno as a geologist in the Lithuanian Geological Survey. When the war was over, Edward Passendorfer became full professor at the Nicholas Copernicus University in Toruń, where he organized the Chair of Geology. In 1952 Professor Passendorfer was offered the position of the first dean-organizer of the Faculty of Geology and head of the Chair of General Geology in the Warsaw University. This Chair had been his appointment for the rest of his working life. In 1960 Professor Edward Passendorfer was elected the member of the Polish Academy of Sciences.

Professor Passendorfer played a major role in the organization of geological education at the university level in Poland. Moreover, he was a tutor of great ability; nearly thirty of his students and assistants became readers and professors in geology. He paid special attention to early acquisition of independent manner of thought by his students, and this has greatly contributed to his success as a teacher. At the Warsaw University he created his own school of stratigraphy and sedimentology.

Edward Passendorfer's contributions to geology concern predominantly studies on: Cretaceous and Jurassic stratigraphy of the Tatra Mountains (1921, 1922, 1928, 1930, 1935, 1938), stratigraphy of Quaternary deposits (1925, 1930, 1931, 1946), Permian deposits in the Tatra Mts. (1950, 1957), and transgressive Eocene deposits in the Tatra Mts. (1951, 1958), which are very important to regional geology. He was also the author of excellent review papers on various problems and of reputable university handbooks.

Professor Passendorfer was a gifted writer of popular scientific books and papers. Among them the popular geological monograph of the Tatra Mts. entitled „Jak powstały Tatry” (Origin of the Tatras) is the most outstanding one. Till the present day it has had seven editions (1934, 1952, 1954, 1971, 1975, 1978, 1983), all of them were revised by the author according to new scientific data.

Professor Edward Passendorfer was a true humanitarian, a man of great culture and righteousness, a lover of music and admirer of nature. In his laborious life, devoted almost entirely to science and teaching, there was also a room for skiing with his wife companion and for reading novels, especially of J. Conrad.

Professor Edward Passendorfer's depart from life put an end to an important chapter in the history of Polish geology. With his passing the Polish Geological Society mourns one of those whose vision made it what it is.

SPIS PUBLIKACJI PROF. EDWARDA PASSENDORFERA
LIST OF PUBLICATIONS OF PROFESSOR EDWARD PASSENDORFER

W nawiasach podane są nazwiska współautorów.
In brackets names of co-authors are given.

1913 *Historia polityczna powstania narodowego w r. 1863/4*. Wyd. Tow. Szkoły Ludowej; 1–16.
Kraków.

- 1921 Kreda serji wierchowej w Tatrach. Sur la crétacé hauttatrique de la Tatra. *Spraw. PIG*, I: 217–250. Warszawa.
- 1922 Urgon w Tatrach. Sur l'Urgonien dans la Tatra. *Spraw. PIG*, I: 601–603. Warszawa.
- 1922 Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych latem 1921 r. w Tatrach i okolicach Inowłódza nad Pilicą. *Pos. Nauk. PIG*, 2: 2–3. Warszawa.
- 1923 Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych w Tatrach i okolicach Przedborza. *Pos. Nauk. PIG*, 5: 8–10. Warszawa.
- 1924 Sprawozdanie z badań geologicznych na arkuszu Przedbórz. *Pos. Nauk. PIG*, 8: 2–3. Warszawa.
- 1924 Sprawozdanie z badań nad stratygrafią kredy wierchowej w Tatrach. *Pos. Nauk. PIG*, 8: 4. Warszawa.
- 1925 Sprawozdanie z badań geologicznych w granicach arkuszy Przedbórz i Opoczno oraz w Tatrach. *Pos. Nauk. PIG*, 10: 7–8. Warszawa.
- 1925 Sprawozdanie z badań geologicznych wykonanych w lecie 1925 r. na arkuszu Przedbórz. *Pos. Nauk. PIG*, 13: 6–7. Warszawa.
- 1925 (J. Lipop). O warstwach interglacjalnych pod Sulejowem. *Pos. Nauk. PIG*, 11: 11. Warszawa.
- 1925 (J. Lipop). O utworach interglacjalnych pod Sulejowem nad Pilicą. The interglacial formations near Sulejów on the Pilica. *Spraw. PIG*, III: 145–149. Warszawa.
- 1927 O górnej jurze i kredzie serji wierchowej w Tatrach. Streszcz. ref., II Zj. Geogr. Etn. Słow., sec. II: 1–2.
- 1927 Sprawozdanie z badań terenowych, wykonanych w r. 1926 na arkuszu Przedbórz. *Pos. Nauk. PIG*, 16: 10–11. Warszawa.
- 1928 Przyczynek do znajomości warstw wirgatowych w Polsce. Contribution á la connaissance des couches á Virgatites en Pologne. *Spraw. PIG*, IV, 3/4: 485–490. Warszawa.
- 1928 Kimeryd w Tatrach. Le Kimeridgien dans la Tatra. *Spraw. PIG*, IV, 3/4: 491–499. Warszawa.
- 1928 Sprawozdanie z badań, wykonanych w roku 1927 na arkuszu Opoczno. *Pos. Nauk. PIG*, 19/20: 5–8. Warszawa.
- 1929 Sprawozdanie z badań wykonanych w r. 1928 na arkuszu Opoczno. *Pos. Nauk. PIG*, 22/23: 4–6. Warszawa.
- 1929 O stratygrafii górnej jury i kredy serji wierchowej w Tatrach. II Zjazd Geogr. Etnogr. Słow., Pamiętnik, I: 284–286. Kraków.
1930. Sprawozdanie z badań, wykonanych w r. 1929 na arkuszu Opoczno oraz w Tatrach. *Pos. Nauk. PIG*, 25: 21–26. Warszawa.
- 1930 Sprawozdanie z badań geologicznych, wykonanych w r. 1930 na arkuszu Opoczno oraz w Tatrach. *Pos. Nauk. PIG*, 28: 18–20. Warszawa.
- 1930 Studium stratygraficzne i paleontologiczne nad kredą serji wierchowej w Tatrach. Étude stratigraphique et paléontologique du Crétacé de la série hauttatrique dans la Tatra. *Prace PIG*, 2, 4: 351–677. Warszawa.
- 1930 Warunki geologiczne występowania utworów interglacjalnych w Olszewicach. The interglacial formations in Olszewice – geological description. *Spraw. Kom. Fizjogr. PAU*, 64: 49–56. Kraków.
- 1931? Paleontologia. Skrypt pow. AGH: 1–240. Kraków.
- 1931 Sprawozdanie z badań geologicznych w r. 1931 na ark. Opoczno oraz w Tatrach. *Pos. Nauk. PIG*, 31: 19–21. Warszawa.
- 1931 Interglacjał w Olszewicach pod Tomaszowem Mazow., profil kompletny. The Interglacial in Olszewice near Tomaszów Mazowiecki, Central Poland. *Spraw. Kom. Fizjogr. PAU*, 65: 67–81. Kraków.
- 1931 Interglacjał w Bedlnie obok Końskich, woj. kieleckie, warunki geologiczne występowania. The Interglacial in Bedlno near Końskie, woiv. Kielce, geological description. *Spraw. Kom. Fizjogr. PAU*, 65: 97–105. Kraków.
- 1932 Sprawozdanie z badań geol., wykonanych w Tatrach w lecie 1932 r. *Pos. Nauk. PIG*, 34: 16–17. Warszawa.

- 1932 Über die Schichtenstörungen im Diluvialprofil in Główna bei Poznań. O zaburzeniach warstw w profilu dyluwjalnym w Główniej pod Poznaniem. *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 8, 2: 201–204. Kraków.
- 1933 Gatunek i rodzaj w paleontologii. *Kosmos*, ser. B, 58, 2: 33–58. Lwów.
- 1934 Sprawozdanie z badań geol., wykonanych w r. 1933 na ark. Opoczno oraz w Tatrach. *Pos. Nauk. PIG*, 39: 59–61. Warszawa.
- 1934 Jak powstały Tatry. Książnica Atlas: 1–116. Lwów.
- 1935 Studja nad stratygrafią i paleontologią jury wierchowej w Tatrach. Studien über die Stratigraphie und die Paläontologie des hochtatratischen Jura in der Tatra, Cz. (T.) I. *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 11: 83–103. Kraków.
- 1935 Sprawozdanie z badań geol. wykonanych na ark. Opoczno i w Tatrach w r. 1934. *Pos. Nauk. PIG*, 41: 15–16. Warszawa.
- 1936 Stan i potrzeby geologii Śląska Górnego. W: Stan i potrzeby nauki polskiej o Śląsku. *Pam. Inst. Śl.* 1: 15–32. Katowice.
- 1936 Jak uczymy na Śląsku o Śląsku. *Czas. Geogr.*, 14, 4: 361–362. Lwów.
- 1937 O przygotowaniu młodzieży do gimnazjum. *Chowanna*, 8, 4: 151–165. Katowice.
1938. Observations de M. Passendorfer. *C.-R. Soc. Géol. France*, 1938, 14: 260, 271–272, 277. Paris.
- 1938 Studia nad stratygrafią i paleontologią jury wierchowej w Tatrach, Cz. II Étude sur la stratigraphie et paléontologie du Jurassique hauttatrique dans les Tatras, Partie II. *Prace Tow. Przyj. Nauk w Wilnie. Wydz. nauk mat. przyr.* 12, *Prace Zakł. Geol. Uniw. Wileńskiego*, N. S. 4: 1–9. Wilno.
- 1938 Znaczenie kształcące i wychowawcze nauk o Ziemi. *Wiad. Muz. Ziemi*, 1938, 2/3: 1–10. Wilno.
- 1938 O przyszłość polskiej kultury. Uwagi na marginesie Ustawy Szkolnej. *Muzeum*, 53, czerwiec 1938: 78–87. Lwów.
- 1938 Sprawozdanie ze zjazdu Tow. Geologicznego Francuskiego (Société Géologique de France) w Grenoble. *Wszechświat* 1938, 8: 242. Wilno.
- 1939 Recenzja: W. Szafer „Eine pliozäne Flora in Krościenko an Dunajec”. *Wszechświat* 1939, 1: 26. Wilno.
- 1939 Recenzja: R. Kozłowski „Informations préliminaires sur les graptolithes du Tremadoc de la Pologne et sur leur postée théoretique”. *Wszechświat* 1939, 1: 26–27. Wilno.
- 1939 Recenzja: „Przegląd Górniczo-Hutniczy t. XXX, nr 11”. *Wszechświat* 1939, 2: 60–61. Wilno.
- 1939 Recenzja: L. Nauwelaerts „Nafta, potęga ziemi”. *Wszechświat* 1939, 3: 93–94. Wilno.
- 1939 O triasie i dolnej jurze na pn.-zachodnich zboczach Gór Świętokrzyskich. Recherches sur le Trias et Jurassique inférieur du versant nord-ouest du massif de S-te Croix. *Prace Tow. Przyj. Nauk w Wilnie. Wydz. nauk mat. przyr.* 13, *Prace Zakł. Geol. Uniw. S. Batorego w Wilnie*, N. S. 9: 1–21. Wilno.
- 1946 Bogactwa kopalne ziem polskich. Wyd. I: 1–39, Biblioteka Toruńska. Nakł. Księg. Nauk. T. Szczęśny. Toruń.
- 1946 Bogactwa kopalne ziem polskich. Wyd. II: 1–52. Bibl. Powsz. Wykł. UMK, nr 2, Wyd. T. Szczęśny. Toruń.
- 1946 Jak powstał Bałtyk. Wyd. I: 1–31. Biblioteka Toruńska. Nakł. Księg. Nauk. T. Szczęśny. Toruń.
- 1946 Jak powstał Bałtyk. Wyd. II: 1–39. Bibl. Powsz. Wykł. UMK, nr 4, Wyd. T. Szczęśny. Toruń.
- 1946 Przeszłość Ziemi i metody jej badania. Wyd. I: 1–21. Bibl. Powsz. Wykł. UMK nr 2, Wyd. T. Szczęśny. Toruń.
- 1946 Budowa i życie skorupy ziemskiej. Wyd. I: 1–20. Bibl. Powsz. Wykł. UMK nr 1, Wyd. T. Szczęśny. Toruń.
- 1946 Zarys budowy geologicznej Wilna i okolicy. Sur la structure de Wilno et ses environs. *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 16: 53–125. Kraków.
- 1946 (J. Zabłocki) O trzeciorzędowych i czwartorzędowych utworach brzegu Bałtyku pomiędzy Wielką Wsią a Jastrzębią Górą. Sur le Tertiaire et Quaternaire du bord baltique entre Wielka Wieś et Jastrzębia Góra. *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 16: 169–176. Kraków.
- 1946 Jak powstały Tatry. *Dziennik Polski*, 250: 5, 257: 5. Kraków.

- 1947 Outline of the geological constitution of Wilno and its neighbourhood. *Wykaz prac z działu nauk mat. przyr. wykon. w Polsce w latach 1939–1945*: 194–195. Wyd. PAU. Kraków.
- 1947 Badania przyrodnicze Uniwersytetu Toruńskiego w roku 1946. *Inst. Bałtycki, Wydz. Pomorzoznawczy. Kom. Działu Inf. Nauk.* 1947, 2: 1–3. Bydgoszcz.
- 1948 (R. Galon). Przewodnik XXI Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geologicznego na Kujawach i Pomorzu w r. 1948. *Roczn. Pol. Tow. Geol.*, 17: 1–XVI. Kraków.
- 1948 Geologia dorzecza Odry. W: Monografia Odry: 70–90. Wyd. Inst. Zach. Poznań.
- 1948 Zdjęcia geologiczne okolic Torunia. *Przegl. Geogr.* 21, 3/4: 253–256. Warszawa.
- 1948 Z przeszłości geologicznej Pomorza. Wyd. I: 1–35. Bibl. Powsz. Wykł. UMK nr 5. Wyd. T. Szczęśny. Toruń.
- 1949 Jak powstał Bałtyk. Wyd. III: 1–36. Nakł. Księg. Nauk. T. Szczęśny. Toruń.
- 1949 O wieku Ziemi. 1–38. Nakł. Księg. Nauk. T. Szczęśny. Toruń.
- 1949 Z przeszłości geologicznej Pomorza. Wyd. II: 1–46. Nakł. Księg. Nauk. T. Szczęśny. Toruń.
- 1950 Materiały do geologii Tatr. I. O zlepieniu koperszadzkiem. II. O wapieniu murańskim. Matériaux pour la connaissance de la géologie des Tatras. I. Sur le conglomérat de Koperszady. II. Sur le calcaire de Murań. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 19, 3: 401–418. Kraków.
- 1950 Mieczysław Limanowski jako geolog. *Studia Soc. Sci. Torunensis*, Supp. 2: 23–36. Toruń.
- 1950 Śp. Bronisław Rydzewski, 1884–1945. *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 19: 251–254. Kraków.
- 1951 Z wędrówek geologa: 1–163. Wyd. Czytelnik. Warszawa.
- 1951 Z zagadnień transgresji eocenu w Tatrach. Sur les problèmes de la transgression éocène dans la Tatra. *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 20, 3: 285–302. Kraków.
- 1951 Perm; Trias; Jura Tatr; Jura skałek pienińskich; Kreda Tatr; Kreda skałek pienińskich, Kreda dolna. W: Regionalna Geologia Polski, I: Karpaty, 1 Stratygrafia: 26–65, 73–82. Wyd. Pol. Tow. Geol. Kraków.
- 1951 Kopalna plaża w kamieniołomie „pod Capkami” w Zakopanem. *Zabytki Przyr. Nieoż.*, N. S. 1/4: 50–51. Warszawa.
- 1951 Eksploatacja ławicy z fauną w obrębie Czub Jaworzyńskich (fauna Pecten, Gervilia), Wapień krynoidowy z Dadocrinus, Trias w Tatrach, Bajos i lias wierchowy, Mezozoik Tatrzański, Wapień murański w Tatrach Bielskich, Zlepieniec koperszadzki. *Spraw. Kom. Badań Fizjogr. Wydz. Mat.-Przyr. PAU* za r. 1948: 17–18. Kraków.
- 1951 O zasadzie aktualizmu w geologii. Na marginesie książki L. Cayeux „Causes anciennes et causes actuelles en géologie”. En marge du livre de L. Cayeux. *Wiad. Muz. Ziemi*, 5, 1: 63–70. Warszawa.
- 1951 Powstanie życia na lądzie. Wszechnica Radiowa, Cykl: Przyroda, Kurs 1, nr 19, wykł. 33: 273–282. Wyd. Pol. Radia. Warszawa.
- 1951 Zmiany powierzchni Ziemi. Wszechnica Radiowa, Cykl: Przyroda, Kurs 1, nr 19, wykł. 34: 289–298. Wyd. Pol. Radia. Warszawa.
- 1951 Rozwój życia i ewolucja organizmów na Ziemi. Wszechnica Radiowa, Cykl: Przyroda, Kurs 1, nr 20, wykł. 35: 305–315. Warszawa.
- 1952 Jak powstały Tatry. Wyd. 2: 1–191. PZWS, Warszawa.
- 1952 Jak badamy klimat ubiegłych epok. *Geogr. w Szkole*, 3: 133–140. Warszawa.
- 1952 O budowie i ruchach skorupy ziemskiej: 1–105. PZWS. Warszawa.
- 1952 Sprawozdanie z badań wykonanych w Tatrach oraz na obszarze arkusza Toruń i Ciechocinek w latach 1946–1949. *Geol. Biul. Inf.* 3: 93–94. Warszawa.
- 1952 Przegląd piśmiennictwa. Ruchy Ziemi i ewolucja organizmów. *Wiad. Muz. Ziemi*, 6, 1: 176–180. Warszawa.
- 1952 Przegląd piśmiennictwa. Mechanika ruchów górotwórczych. *Wiad. Muzeum Ziemi* 6, 2: 431–433. Warszawa.
- 1952 Przegląd piśmiennictwa. Ruchy górotwórcze na globie ziemskim w skali czasu. *Wiad. Muzeum Ziemi* 6, 2: 425–431. Warszawa.
- 1952 Przegląd piśmiennictwa. Teoria Wegenera. *Wiad. Muzeum Ziemi*, 6, 2: 427–429. Warszawa.
- 1952 Trias wierchowy w Tatrach, Uzupelnienie zbiorów z Sulejowa, Badania masywu Giewontu i Czerwonych Wierchów – profile jury i kredy. *Spraw. Kom. Bad. Fizjogr. Wydz. Mat.-Przyr. PAU* za rok 1949: 13–14, Kraków.

- 1953 Recenzja: M. Książkiewicz, J. Samsonowicz „Zarys geologii Polski”. *Przeł. Geol.* 1, 2: 26–27. Warszawa.
- 1953 Na szlakach geologicznych: 1–84. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1953 Jak badamy przeszłość Ziemi: 1–184. PZWS. Warszawa.
- 1954 Jak powstały Tatry. Wyd. 3: 1–223. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1954 Niebezpieczna próba zmiany programu szkoły ogólnokształcącej (Likwidacja nauki geologii w ogólnokształcących szkołach średnich). *Wszechświat* 1954, 2: 51–52. Kraków.
- 1954 O budowie i ruchach skorupy ziemskiej. Wyd. 2: 1–104. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1954 W sprawie likwidacji geologii w szkole średniej. *Przeł. Geol.* 2, 3: 104–105. Warszawa.
- 1954 Muzea geologiczne w Polsce. *Przeł. Geol.* 2, 12: 535–536. Warszawa.
- 1954 O zamierzonej reformie programu szkoły. *Życie Warszawy*, 3. I. Warszawa.
- 1954 Muzea geologiczne w poszukiwaniu należytej opieki. *Życie Warszawy*, 13 XI Warszawa.
- 1955 W sprawie muzeów geologicznych. *Życie Warszawy* 5 III Warszawa.
- 1955 Jak powstają góry? *Wiedza i Życie*, 22, 3: 152–157. Warszawa.
- 1955 Jak tworzyła się skorupa ziemska. Tow. Wiedzy Powsz., skrypt: 1–28. Warszawa.
- 1955 O muzea geologiczne w Polsce. *Wszechświat* 1953, 4: 123–124. Kraków.
- 1955 Pochwała geologii. *Głos Naucz.* 1955, 27/28: 2. Warszawa.
- 1955 Recenzja: „Słownik wyrazów obcych” Warszawa 1954. *Problemy*, 1955, 7: 497–498. Warszawa.
- 1955 Upośledzenie geologii w szkołach wyższych i średnich. *Przeł. Geol.*, 3, 2: 87–88. Warszawa.
- 1955 Zagadnienie współpracy szkolnictwa wyższego i średniego ogólnokształcącego (W sprawie projektu likwidacji przedmiotu geologii w szkołach średnich ogólnokształcących). *Życie Szkoły Wyższej* 1955, 5: 16–18. Warszawa.
- 1955 Z przeszłości geologicznej Tatr. W: W. Szafer (red.) *Tatrzański Park Narodowy*: 9–19. Wyd. Zakł. Ochr. Przyr. PAN. Kraków.
- 1956 Jak powstają góry. Tow. Wiedzy Powsz., skrypt: 1–31. Warszawa.
- 1956 Jak powstają góry. 1–54. Wyd. Wiedza Powszechna. Warszawa.
- 1956 (M. Turnau-Morawska) Zlepienieć koperszadzki, jego geneza i wiek. *Przeł. Geol.* 4, 12: 575–576. Warszawa.
- 1956 Rozdziały dotyczące terenów Polski. W: M. Gignoux, *Geologia stratygraficzna*: 57–65, 83–89, 128–131, 138–145, 191–200, 212–214, 272–289, 316–318, 329–341, 347–349, 395–403, 445–451, 493–514, 543–548, 600–613, 647–656, 759–767, 814–818, 852–854, 901–934, 954–960. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1956 Odpowiedź na recenzję Polskiej Bibliografii Analitycznej. *Geologia. Przeł. Geol.* 4, 4: 181–182. Warszawa.
- 1956 Elementy tektoniki, Budowa gór, Mechanika ruchów skorupy ziemskiej, Metamorfizm i skały metamorficzne, Procesy egzogeniczne, Geologia historyczna. W: E. Passendorfer (red.), *Wstęp do nauk geologicznych*. 226–502. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1957 Bój o zlepienieć koperszadzki. *Wierchy* 26: 166–173. Kraków,
- 1957 Zegary wieku Ziemi (Skamieniałości). *Poznaj Świat* 1957, 12: 3–5. Warszawa.
- 1957 Zlepienieć koperszadzki, jego geneza i wiek. Le conglomérat de Koperszady (Tatra Orientale) sa formation et son âge. *Acta Geol. Pol.*, 7, 2: 125–159. Warszawa.
- 1958 Jak badamy przeszłość Ziemi. Wyd. 2. 1–214. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1958 Jak powstają góry. *Poznaj Świat* 1958, 10: 12–15. Warszawa.
- 1958 Krążenie siarki w przyrodzie. *Poznaj Świat* 1958, 2: 10–11. Warszawa.
- 1958 W sprawie sedymentacji eocenu tatrzańskiego. About sedimentation of the Eocene in the Tatra. *Acta Geol. Pol.* 8, 3: 451–475. Warszawa.
- 1958 Wydział Geologii. Wstęp, Historia powstania Wydziału Geologii Uniwersytetu Warszawskiego, Organizacja, Działalność i kierunki badań Katedry Geologii Ogólnej. *Rocz. Uniw. Warsz.* 1: 145–147, 192–208, Warszawa.
- 1959 Epoka lodowa w Polsce. 1–67. Wiedza Powsz. Warszawa.
- 1959 O Muzeum Tatrzańskim imienia Tytusa Chałubińskiego. *Przeł. Geol.* 7, 8: 347–350. Warszawa.
- 1959 O prastarych rzekach tatrzańskich. *Wszechświat* 1959, 3: 73–75. Kraków.

- 1959 Paleogeografia wyspy tatrzańskiej w czasie eocenu. Eocene palaeogeography of the Tatra island. *Biul. IG* 149: 259–268. Warszawa.
- 1959 Perm w Tatrach. The Permian in the Tatra Mountains. *Biul. IG* 149: 133–139. Warszawa.
- 1959 Wędrówka węgla w przyrodzie. *Poznaj Świat* 1959, 8: 30–31. Warszawa.
- 1959 Rozwój paleogeograficzny Tatr; Wycieczka A₂ (S. Sokołowski); Wycieczka A₃ (S. Sokołowski); Wycieczka G₁. W: *Przewodnik XXXII Zjazdu Pol. Tow. Geol. w Tatrach i na Podhalu*: 1–25, 35–40, 111–114. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1961 Geologia i perspektywy jej rozwoju. *Trybuna Ludu* 1961, 133: 4. Warszawa.
- 1961 O rozwój polskiej geologii podstawowej. *Przeł. Geol.* 9, 5: 237–239. Warszawa.
- 1961 Rozwój paleogeograficzny Tatr. Évolution paléogéographique des Tatras. *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 30, 4: 351–380. Kraków.
- 1961 Wycieczka A₂ (S. Sokołowski); Wycieczka A₃ (S. Sokołowski), Wycieczka G₁. W: *Przewodnik do tras wycieczkowych 32 Zjazdu Pol. Tow. Geol. w Zakopanem w 1959 r. Rocz. Pol. Tow. Geol.* 30, 4: 421–425, 466–469. Kraków.
- 1961 (A. Wilczyński) Przewodnik geologiczny po Kujawach i Pomorzu: 1–211. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1962 Przedmowa. W: *Księga Pamiątkowa ku czci profesora Jana Samsonowicza*: 3–5. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1962 Z przeszłości geologicznej Tatr. The geological past of the Tatras. W: W. Szafer (red.) „Tatrzański Park Narodowy”. Wyd. 2: 71–104. Wyd. Zakł. Ochr. Przyr. PAN. Kraków.
- 1962 (Z. Kotański). 20 polskich minerałów. *Polska*. 1962, 8. Warszawa.
- 1963 La géologie des Tatras et de Podhale. *Biul. IG* 181: 175–205. Warszawa.
- 1963 Geologiya Tatr i Podgalya. *Biul. IG* 181: 177–208 (wersja rosyjska). Warszawa.
- 1963 Prof. dr Bronisław Halicki (1902–1962). *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 33, 4: 539–547. Kraków.
- 1963 Wspomnienie o Marii Majewskiej. *Przeł. Geol.* 11, 5: 252. Warszawa.
- 1963 (P. Roniewicz). Jeszcze w sprawie wyspy tatrzańskiej w eocenie. Additional notes on an Eocene island in the Tatra Mts. *Acta Geol. Pol.* 13, 1: 1–9. Warszawa.
- 1963 Z przedmowy do książki „Wstęp do nauk geologicznych”. W: *Katalog Wydawnictw Geologicznych 1953–1963*: III–V. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1964 Uwagi na marginesie kolokwium jurajskiego. *Przeł. Geol.* 12, 9: 365–367. Warszawa.
- 1965 Geologia Tatr, Podhala i Pienin. *Roczn. Uniw. Warsz.* 6: 21–25. Warszawa.
- 1965 Józef Premik (1890–1963). *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 35, 4: 490–494. Kraków.
- 1966 Na skalnej drodze. Wyd. 1: 1–279. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1967 Marian Książkiewicz. *Nauka Polska*, 15, 1: 74–77. Warszawa.
- 1968 (Z. Kotański). Działalność naukowa Zakładu Geologii Dynamicznej Uniwersytetu Warszawskiego. *Przeł. Geol.* 16, 2: 64–68. Warszawa.
- 1968 Przedmowa, Rozmieszczenie i ukształtowanie lądów i mórz, Hydrosfera, Elementy tektoniki, Budowa gór, Mechanika ruchów skorupy ziemskiej, Procesy egzogeniczne, Geologia Historyczna. W: E. Passendorfer (red.) „Zarys nauk geologicznych”: I–III, 173–191, 290–328, 345–681. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1968 O Muzeum Tatrzańskim im. Dra Tytusa Chałubińskiego. *Lud*, 51, 2: 659–664. Warszawa.
- 1969 Wspomnienie pośmiertne o dr Stanisławie Krajewskim. *Przeł. Geol.*, 17, 4: 182–183. Warszawa.
- 1969 Recenzja: M. Książkiewicz „Geologia dynamiczna”, wyd. 3, 1968. *Przeł. Geol.*, 17, 6: 300–301. Warszawa.
- 1971 Kazimierz Guzik nie żyje. *Taternik*, 47, 2: 64. Warszawa.
- 1971 Zjazdy Polskiego Towarzystwa Geologicznego. *Przeł. Geol.*, 19, 7: 327–337. Warszawa.
- 1971 Jak powstały Tatry. Wyd. 4: 1–279. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1974 Doliny Tatr na tle budowy geologicznej. Geological structure of the Tatra Valleys. *Czas Geogr.* 45, 1: 9–29. Wrocław.
- 1974 Znaczenie i działalność Wydawnictw Geologicznych w okresie 20 lat. *Przeł. Geol.*, 22, 1: 1–4. Warszawa.
- 1975 Jak powstały Tatry. Wyd. 5: 1–310. Wyd. Geol. Warszawa.

- 1975 Władysław Pożaryski. *Nauka Polska*, 23, 1: 64–68. Warszawa.
- 1975 Recenzja: W. Jaroszewski „Tektonika uskoków i fałdów” 1974. *Przegl. Geol.*, 23, 7: 366. Warszawa.
- 1977 Budowa geologiczna Tatr. *Wszechświat*, 1977, 9: 213–217. Kraków.
- 1977 Recenzja: W. Goetel „Pod znakiem optymizmu” 1976. *Przegl. Geol.*, 25, 11: 606–607. Warszawa.
- 1978 Jak powstały Tatry. Wyd. 6: 1–304. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1978 XXV lat pracy redaktora naczelnego Wydawnictw Geologicznych. *Przegl. Geol.*, 26, 4: 270–271. Warszawa.
- 1978 Rozwój poglądów na budowę geologiczną Tatr w okresie powojennym. Post-war progress of knowledge on the geology of the Tatra Mts. *Prace Muz. Ziemi*, 28: 3–33. Warszawa.
- 1978 Recenzja: H. Makowski (red.) „Geologia historyczna”. 1977. *Przegl. Geol.*, 26, 3: 189–190. Warszawa.
- 1978 Recenzja: M. Wiśniewska-Żelichowska „Podstawy geologii” 1977. *Przegl. Geol.*, 26, 11: 366–367. Warszawa.
- 1979 Historia zjazdów geologicznych PTG w Tatrach i na Podhalu. W: Przewodnik 51 Zjazdu Pol. Tow. Geol., Zakopane 1979: 11–15. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1979 (P. Roniewicz). 51 Zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Tatrach i na Podhalu. *Przegl. Geol.*, 27, 7: 357–358. Warszawa.
- 1980 Na skalnej drodze. Wyd. II: 1–296. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1983 Jak powstały Tatry. Wyd. 7: 1–286. Wyd. Geol. Warszawa.
- 1984 (M. Bac-Moszaszwili, W. Jaroszewski). W sprawie tektoniki Czerwonych Wierchów i Giewontu w Tatrach. On the tectonics of Czerwone Wierchy and Giewont area in the Tatra Mts. (Poland). *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 52, 1–4: 67–88. Kraków.
- 1985 Z przeszłości geologicznej Tatr. The geological past of the Tatras w: K. Klimek (red.) „Przyroda Tatrzańskiego Parku Narodowego”. Wyd. Zakł. Ochr. Przyr. PAN. Kraków. (w druku – in print).
- 1985 Wspomnienie o Stefanie Zwolińskim. W: S. Zwoliński „W podziemiach tatrzańskich”, Wyd. II. Wyd. Geol. Warszawa (w druku).